

Noi perspective

Autor: Franz Xaver Kroetz

Franz Xaver Kroetz (n. 1946) este unul din cei câțiva clasici în viață ai dramaturgiei de expresie germană. A urmat mai întâi cursurile unei școli de actorie din München iar apoi pe acelea ale prestigiosului Max-Reinhardt-Seminar din Viena. Celebritatea a cunoscut-o încă de timpuriu. Primele sale piese l-au impus cu autoritate, alături de Botho Strauss, ca pe una dintre cele mai importante voci noi în teatrul german. Dar el s-a bucurat și de un alt soi de publicitate: în 1971, la premiera müncheneză a pieselor sale *Hausarbeit* (Muncă la domiciliu) și *Hartnäckig* (Cu-ndârjire), mai mulți membri ai unor grupări neonaziste au încercat să împiedice desfășurarea spectacolelor. Kroetz fost și un foarte popular actor de televiziune, datorită rolului principal pe care l-a interpretat într-un serial polițist care s-a-ntins peste mai mulți ani. A scris aproape 70 de piese, poezie și proză. S-a bucurat, firește, de numeroase premii și distincții dintre cele mai importante, printre acestea ***Premiul German al Criticii*** (1972), ***Premiul Pentru Dramaturgie al Festivalului de la Mülheim*** (1976), ***Premiul Bertolt Brecht Pentru Literatură*** (1995), ***Crucea de Merit a Ordinul de Merit în Grad de Cavaler al Ordinului de Merit al RFG*** (2005), ***Premiul Marie-Luise Fleißer*** (2007), ***Premiul Bavarez pentru Film*** (2008).

Sinopsis

Genul: monodramă

Distribuția: 1 f

Și protagonista acestei monodrame a lui Kroetz are un nume traductibil: doamna Ruhsam. Ruhsam înseamnă „liniștitor”. Dar situația în care e ea surprinsă, în acest text, e prilej de neliniști profunde. De fapt, ar putea fi chiar prilejul unei drame. Fiindcă, în dimineața următoare, doamna Ruhsam – deși e încă în puteri și absolut capabilă să trăiască pe picioarele ei, urmează să se mute din casa în care și-a petrecut viața alături de soțul ei care acum nu mai este. Ea nu se va muta însă în altă locuință, ci la azil. Așa au hotărât copiii ei. Și ea îi înțelege și le respectă hotărârea. Oare suferă din cauza asta? Dacă da, nu lasă se vadă nimic, fiindcă e un personaj al lui Kroetz. Și, în plus, nici nu are timp să sufere. Pentru că e ocupată până peste cap. La azil, unde va locui în cameră împreună cu o altă femeie, nu poate lua decât ce încapă în două valize. Iar

întrebarea principală este: la ce anume să renunțe din toate lucrurile care o nconjoară – haine, piese de mobilier (vorbit de cele mici, transportabile, dar de care e atașată și care țin de însăși noțiunea ei de confort casnic), bibelouri, cărți, suveniruri, perne, plapumă, fotografii, veioză etc. etc. Spre deosebire de tăcuta domnișoară Rasch, din *Melodia preferată*, bătrâna doamnă Ruhsam e din cale afară de vorbărească. Vorbește cu lucrurile, cu soțul defunct, cu sine, cu copiii care nu-s de față. Cât despre suferințele ei – ba nu, mai degrabă griji, căci și e prea puternică pe dinăuntru ca să sufere – ele se concentrează în jurul unei întrebări la care nu are încă un răspuns: Oare cum are să se facă ea utilă la azil? Căci nu se-mpacă nicidecum cu gândul unei existențe statice, vegetative. E încă destul de sănătoasă, e încă destul de plină de energie. Și e sigură că, în condițiile astea, își va găsi ea ceva de făcut și acolo. Nu, dincolo de stresul selecției obiectelor pe care le poate lua cu ea, doamna Ruhsam vede această schimbare majoră din viața ei exact așa cum ne spune și titlul: ca pe deschiderea unor noi perspective. Amar, cinic la adresa societății de atunci și de azi acest optimism. Nu-i așa?

Comentariul lui Scora

La un moment dat, Kroetz a grupat *La noroc*, *Melodia preferată* și *Noi perspective* într-un ciclu intitulat *Piese cu/pentru femei* (*Frauenstücke*). Acest ciclu are un motto care ar putea fi considerat sarcastic: „Norocul îi ajută pe cei îndrăzneți.” Sarcastic, pentru că e vorba de oameni aflați jos de tot în ierarhia socială și economică, iar îndrăznelile lor sunt pe măsură. De ce ar fi îndrăznească doamna Ruhsam, de pildă? Pentru că speră să-și continue viața activă la azil? Sau pentru că îndrăznește să nu se considere învinsă? Poate că aceasta este întrebarea căreia trebuie să-i răspundă regizorul și actrița care s-ar lăsa ispitiți de această piesă cu succes de public garantat. Și îndrăzneala de a nu se simți învinsă e neîndoiește o atitudine care ar trebui să-i atragă, totuși, acel noroc care să ajute.

Detalii tehnice

Premiera absolută a piesei a fost produsă în RDG, la Städtisches Theater Karl-Marx-Stadt în 1975.

În România, piesa a fost prezentată pentru prima oară în 2000, la Teatrul ACT, în regia lui Cristian Juncu.

Drepturile de reprezentare: Kroetz-Dramatik, Kirchberg 3, D-83352, Altenmarkt, Deutschland. E-mail: kroetz.dramatik@gmx.de

Pentru drepturile asupra versiunii românești: Victor Scoradeț, vicmarsco@yahoo.de

Mostră text

(...)

Exprimare îngrijită: Tot ce ți-e drag și scump și are o valoare sentimentală, cum se spune, altminteri s-a dus o dată pentru totdeauna!

Pauză.

Scaunul se ia în orice caz, fiindcă e atât de confortabil, unde mai pui că ai stat pe el o viață-ntreagă. Gata, am stabilit, nu mai încape nicio discuție. La canapea am renunțat.

Pauză.

O mai fi cineva care să aibă nevoie de așa ceva? Poate un cuplu tânăr, care tocmai s-a căsătorit și nu are încă de nici unele?

Pauză.

Mda, n-or să se dea ei în vânt după o vechitură ca asta.

Pauză.

Trage tare aer pe nas. La gunoi cu vechiturile?

Pauză.

Trebuie să te împaci cu gândul, o viață întreagă ai învățat să te adaptezi, a venit vremea să aplici ce-ai învățat. *Aprobă din cap.* Nici Otto nu mai are ce să facă cu lucrurile vechi, e limpede. Au să-și aleagă câte ceva din ce le sare-n ochi, dar numai după ce am plecat eu, restul – adio.

Pauză.

Nu e cazul să devii sentimentală din cauza unor troace.

Pauză lungă.

Trebuie să le iei pe toate la mână, să vezi ce-ți mai trebuie și ce nu-i balast, fiindcă conducerea căminului s-a gândit deja la toate. *Pauză.*

Pauză.

Soarbe o-nghițitură de cafea, încet. Nu toată lumea are copii așa de buni ca tine, care să spună: „Mamaie, noi vrem să te simți bine!”

Pauză.

„Nu e ca în 'Bunicul vândut', să vrem numai să scăpăm de tine!” - Și nici nu e așa!

Pauză.

Râde. Doar nu se aleg cu nimic de pe urma mea! Țasta e avantajul, când n-ai nimic care să le facă cu ochiul.

Pauză.

Farfuriile de cositor!

Pauză.

Cositorul e scump și valoarea lui crește!

Pauză.

Dar la ce bun, dacă tot mori, tot nu poți să le iei cu tine în sicriu. Ca fararonii, în piramidele alea ale lor...

Pauză.

Cade pe gânduri, gâfâie audibil. O călătorie în jurul lumii, asta da, mi-ar plăcea. Asta-ți mai lipsea! Grecia, Africa, lacul Erie... *Râde tare de ce-a putut să spună.* Ce poate să-ți mai treacă prin cap. *Aprobă din cap.* Până la urmă, mai bine că n-o să primești o cameră singură și o să mai stai cu altcineva. În felul ăsta, ai să te dezveți să mai vorbești singură cât e ziua de mare!

Pauză.

Dacă aș ști cu cine am să stau, ce bine ar fi.

Pauză.

Ei, da' ce dacă o să am și eu o surpriză.

Pauză.

La-nceput n-o să fie ușor să-mi schimb obiceiurile, unde am fost învățată să am dormitorul meu.

Pauză.

Să sperăm că aialaltă n-o să sforăie. Unde am un somn ca de șoarece.

Pauză.

Da' cameră separată nu-ți dă decât dacă ești pe moarte sau dacă ai o pensie foarte mare, fiindcă alea sunt inaccesibile penru muritorii de rând. E normal.

Pauză.

Se uită în jur, se ridică. Da' farfuriile de cositor tot le iei, ca să ai și tu o bucurie, să nu-ți treacă timpul degeaba. Cositorul se cere-ngrijit. Se duce la bufet, farfuriile de cositor sunt așezate pe suport, e nehotărâtă. O mutare nu e o joacă de copil! Stă pe gânduri, pe urmă se apucă de treabă, scoate din bufet un rând de tacâmuri, o farfurie întinsă, una adâncă, o ceașcă, o farfurioară etc., câte o bucată din fiecare. Dar tocmai obiecte de bucatărie nu poți să iei cu tine. Nu mai ai nevoie de ele în viața asta. Revelația o face să sufere. Balast.

Pauză.

Oare cum or fi gătind ăia la cămin? Se spune că mâncarea de cămin e monotonă.

Pauză.

Unde mai pui că eram o bucătăreasă excelentă, recunoscută! Să vedem ce ne-așteaptă.

Pauză.

Norocul îi ajută pe cei îndrăzneți! Acum s-a hotărât, ia farfuriile de cositor și le așază pe masă alături de celelalte, după cum, în continuare vă așeza toate celalate obiecte pe masă sau lângă ea. Așa.

(...)